Region Gotland

Socialdemokraterna

1. Vad har regionen gjort sedan NPO:s beslut 2025?

Det är viktigt att förtydliga vad NPO:s beslut från 2025 innebär. En nationell arbetsgrupp hade i uppdrag att ta fram ett nationellt kliniskt kunskapsstöd för fettsugning vid lipödem, men kunde inte enas om en riktlinje eftersom det vetenskapliga underlaget bedömdes vara otillräckligt. Någon vägledning för fortsatt utveckling av nationella riktlinjer för kirurgisk behandling kunde därför inte heller tas fram.

NPO:s slutsats är samtidigt att patienter med symtom associerade med lipödem behöver få tillgång till adekvat diagnostisk utredning och behandling och att vården idealt bör bedrivas multidisciplinärt. Konservativa behandlingar lyfts fram och, när dessa inte är tillräckliga, kan fettsugning övervägas. Om fettsugning genomförs på indikationen lipödem ska behandlingen enligt NPO ske inom ramen för en klinisk studie.

Lipödem är samtidigt ett exempel på ett tillstånd där det saknas en tydlig evidensbaserad behandlingsmodell och där kunskapsläget inte ger ett entydigt stöd för vilka behandlingar som bör erbjudas och till vilka patienter. Avsaknaden av tydliga nationella rekommendationer för diagnostik, utredning och behandling innebär därför en utmaning för vården. Bedömning och behandling behöver i större utsträckning utgå från bästa tillgängliga kunskap, professionens kliniska erfarenhet och den enskilda patientens behov och förutsättningar. Det kan innebära variation i bedömning och behandling och gör det svårare att skapa ett enhetligt arbetssätt.

Region Gotland har i dagsläget inget särskilt regionalt vårdprogram för lipödem. Primärvården är den första ingången för patienter som söker vård vid misstänkt lipödem, där en bedömning kan göras utifrån patientens besvär och symtom. Kirurgverksamheten utreder i nuläget inte specifikt patienter med lipödem och bedriver inte kirurgisk behandling av tillståndet. Lymfterapeutisk kompetens finns inom rehabiliteringsverksamheten.

2. Hur säkerställer regionen att patienter får adekvat vård?

Eftersom det saknas tydliga nationella rekommendationer som anger vilka insatser som bör erbjudas, till vilka patienter och i vilket skede, utgår bedömning och insatser från patientens individuella behov och symtombild.

Region Gotland använder samma beslutsstöd för lipödem som Region Stockholm. Beroende på patientens behov kan stöd och insatser erbjudas från olika professioner. Fysioterapeut kan exempelvis ge stöd kring anpassad fysisk aktivitet och träning, dietist kring mat och måltidsvanor och arbetsterapeut kring stöd och anpassningar i vardagen.

Patienter kan även få sina besvär och eventuellt ödem bedömda samt rådgivning kring kompressionsprodukter.

Region Gotland följer kunskapsutvecklingen inom området på nationell och sjukvårdsregional nivå. Region Stockholm genomför samtidigt en kartläggning av senare forskning som underlag för att bedöma om och i så fall hur vården behöver förändras.

3. Vad gör regionen för patienter med mycket omfattande besvär?

Patienter med mycket omfattande besvär eller funktionsnedsättning bedöms utifrån sina individuella medicinska behov och kan erbjudas de insatser som är medicinskt motiverade och tillgängliga utifrån symtom och funktionsförmåga.

Om patienten utifrån sitt medicinska tillstånd bedöms behöva vidare specialistbedömning kan remiss till specialistvård utanför Gotland bli aktuell. Inför en sådan remittering behöver Region Gotland stämma av med den mottagande verksamheten, exempelvis plastikkirurgi i Stockholm, kring vilka möjligheter som finns i det enskilda fallet.

Region Gotland bedriver idag inte kirurgisk behandling av lipödem. När det gäller fettsugning är kunskapsläget fortfarande osäkert. SBU:s genomgång visar att det vetenskapliga underlaget inte är tillräckligt för att bedöma effekten av behandlingen. Det innebär dock inte att behandlingen saknar effekt utan finns som alternativ utifrån individuell bedömning.

4. När implementeras NPO:s beslut?

Det finns i nuläget ingen fastställd tidsplan för införande av ett nationellt kunskapsstöd eller en nationell riktlinje för lipödem, eftersom något sådant inte togs fram inom ramen för NPO:s arbete.

Det nationella arbetet inom NPO:s insatsområde för lipödem är för närvarande pausat och ska återupptas när det blir aktuellt att ta fram rekommendationer för kirurgisk behandling. NPO har samtidigt identifierat behov av nationella rekommendationer även för diagnostik, utredning och icke-kirurgisk behandling.

Region Gotland följer det fortsatta nationella och sjukvårdsregionala arbetet och tar om hand nya kunskapsstöd och rekommendationer inom regionens struktur för kunskapsstyrning när sådana blir tillgängliga.

Inför valet och kommande mandatperiod

- Vad kommer ni att göra om ni får fortsatt ansvar för regionens hälso- och sjukvård?
- Hur kommer ni att säkerställa att NPO:s beslut följs i nästa mandatperiod?
- Vad kommer ni göra för de kvinnor som drabbas hårdast?

Det är viktigt att vi följer den medicinska utvecklingen och säkerställer att patienter på Gotland får en likvärdig vård. Det handlar både om att följa upp utvecklingen inom NPO och bedöma om det finns förutsättningar att implementera dessa eller om resurser eller organisation behöver förändras. Vi behöver generellt stärka resurserna inom primärvården och fortsätta utveckla tillgängligheten, kvaliteten och bemötandet. Övriga delar inom sjukvården behöver också utveckla sin kunskap för att bättre kunna möta patienter i behov av stöd och insatser.

Vi har under innevarande mandatperiod etablerat en struktur för hur arbetet inom NPO och RPO ska omhändertas inom Region Gotland och när arbetet med NPO lipödem återupptas finns en ordning för hur riktlinjer för bedömning, diagnosticering, stöd och behandling ska implementeras.

Generellt behöver området kvinnohälsa och kvinnors sjukdomar prioriteras både i forskning och den faktiska sjukvården. Vi behöver specifikt för lipödem också öka samverkan med skolhälsovården och öka kunskapen kring sjukdomen så att bemötande, diagnosticering, stöd

och behandling kan ges adekvat givet att lipödem inte sällan debuterar i samband med puberteten.